

א' ב' שבפרשה

רעיון ומוסר השכל בדרך משל ונמשל הנלמד מהפרשה
מבארם של רבותינו מפרשי התורה, בעלי המוסר והחסידות.

חובת הכרת 'חזון העם היהודי'!

הרב אהרן רכניצר

באין חזון יפרע עם (משלי כ"ט, י"ח). חזון הוא מין נבואה פנימית שיש לבן אדם כלפי העתיד, חזון הוא השאיפה, האידיאלוגיה ומשאת הנפש שיש לאדם. אותו חזון כשהוא מלווה בחשיבה של **מה אני היום, ומה אני רוצה להיות בעתיד ומה האידיאל שלי שאיתם אני רוצה לחיות**, אלו הדברים שמכוונים ומחשלים את האדם בדרכי ונפתולי החיים. אבל באין חזון-**יפרע עם**. כשאנחנו לא מכוונים לחזון ולאדיאל הזה אנו מתפרעים. יכול להיות מצב שחונכנו על ערכי התורה והמצוות, חונכנו עם הגדרות מדוייקות של ידיעת חוקי התורה על בורים אבל עדיין כל זה לא יעזור, כי אנחנו עדיין לא מחוברים רגשית ופנימית לערכים אלו, **כל מה שאנחנו עושים זה מהשפה ולחוץ** כי לא מבינים למה. אין את הטעם והאידיאל שבביל מה אני מתאמץ, למה אני מוגבל לתכתובים שונים שאני לא בדיוק מבין על מה כל הרעש, אלו הדברים שגורמים לנוער שבכל משבר וניסיון קטן הם ליפול, וזה קורה גם במשפחות הטובות ביותר שהורים מקפידים על קלה כבחמורה, וגם לא שוכחים לכוון ולחנך את הילדים על כך, ומשום מה זה לא עוזר.

נעצור לרגע ונחשוב, האם אי פעם **יצאנו בריקוד משותף עם ילדנו** בשיירי שמחה במילים **'אשר בחר בנו מכל העמים? האם הסברנו פעם לילדנו מהותו של העם היהודי?** התשובה היא לא. כי זה נראה לנו כ"כ פשוט, אבל לדאבוננו בלי משים אנו פועלים ההיפך, שהרי אין ספק שיד השגחה הפרטית מועידה לכל אחד ואחד מאתנו את קשייו בחיים הגשמיים שאותו הועידו לו משמים כתיקון והתמודדות לחיים שלו, **האם לא קורה שבטעות אנחנו בבית לא משדרים שמחת חיים, ולפעמים בטעות, פוכרים ידיים ואומרים**, (בהבעת צער) **מה לעשות הקב"ה רוצה כך, התורה מונעת אותנו מ... וכו'.** ילדנו רואים וחשים הכל, ההבדל הוא שבעוד אנו משלימים עם זה, הם מחפשים פתרונות. אבל כשהם יראו ישמעו וירגישו את שמחתנו על היותנו העם הנבחר, בלי התוספת שבגלל שאנו עם הנבחר נדרש מאתנו לשלם ע"ז מחיר, **אלא לשדר בבית אורה של שמחה להראות שטוב לנו, אנחנו מרוצים מכל מה שהקב"ה עושה בעבורנו, כי אנחנו עמו וצאן מרעייתו ושמחים שאנחנו עבדיו ויודעים שדרכו הטוב להיטיב ועושה לנו רק טוב** (גם אם אנחנו לא רואים את זה בחוש).

בד בבד עם הבנת חזון העם היהודי שעליהם אנו קוראים בפרשתנו שהקב"ה שלח את משה להודיע לבני ישראל **בהוציאן את העם תעבדון את האלוקים** וגו' ואח"כ יכניסנו לארץ וכו' ולצורך זה נועד גם סיפור יציאת מצרים להחדיר את ה'אתה בחרתנו' **חוץ מזה עלינו לפתח קשר טוב עם הילדים כדי להכניס רגש יהודי בעצמותיהם**, עלינו להתעניין בילדים במה שעובר עליהם לעודד אותם, להחמיא לבת על בגד שהיא הולכת עד כמה שזה יפה וגם צנוע. ולבנים על הדברים משלהם, לפתח בהם את **רגש גאווה היותנו שייכים לעם היהודי לא להתבייש**, לחדד את הזהות באמירה בטוחה וחזקה **'אנחנו שייכים לעם ישראל** ולכן אנחנו לא לובשים כך וכך, אנחנו לא מדברים בשפה כזו, אנחנו שומרים על השמות האוטנטיים והשורשיים, לא אוכלים במקום שאין לו כשרות מהדרין וכן הלאה. זה לא רק חוקים אלא משהו אידיאלי.

כשיש זהות בטוחה **יחד עם הקשר הטוב שנבנה ע"י ההורים שגם משדרים על שמחת חיים בדוגמא אישית של עבודת ה'** מתוך רצון עצמי לעשות רצון ה' ולא כאלוץ אלא כאידיאלוג, **הילדים יאמצו זאת בשמחה. כשהיו חזורים בזה יוכלו גם לעמוד בפגעי הזמן השונים** מפני שהרגש הפנימי יאמר להם שהם לא שייכים לזה, כי זה נגד האידיאל – "החזון" שעליה הם חיים.

משל למה הדבר דומה למי שמצירים לפניו טעמו הטוב של בשר הבקר שהוא יאכל עוד מעט, כאשר נאדר בפניו את טעמו הרך והערב של הבשר, יוכל הוא להמתין בסבלנות עד שהבשר יתבשל, **הקושי שבהמתנה לא יחשב לו כקושי**, אבל למי שלא מסבירים לו, אין לו זמן לחכות, הוא רעב ומבקש במיידית את סיפוקו ומנתו שיהיה תיכף ומיד.

עוד לפני שפתח **שלום קליגשפט** את חברת **נשר** שבבעלותו, היה לו כבר חזון מסודר עם מטרות ויעדים אליו הוא צריך להגיע כדי להגיע להגשמת החזון.

החזון שלו היה, להיות החברה המובילה בשינוע משלוחים בינלאומיים, בשביל זה הוא הקציב לעצמו מטרות לטווח הרחוק ויעדים לטווח הקצר עד שבאמת גייע ליעד, ועד להגשמת החזון היו לו אבני דרך מובילים שדרכם ראה לנכון בפעולות הנכונות בהשגת החזון.

לפני כן הכין תכנית עסקית עם כל המשאבים שיצטרך לצורך זה, משאבים כספיים ומשאבי אנוש. את מלאכת גיוס העובדים ביצע במרוכז, וכך עוד לפני שלב הפרסום הוא בא בכבודו ובעצמו להפגש עם העובדים ושיתף אותם בחזון שלו, כיצד הוא רואה את החברה בעוד 5 שנים ועל פי זה הוא נתן הוראות מדוייקות כיצד תיראה החברה כדי שבאמת תגיע ליעדים אלו.

"שמעו נא חברי הנכבדים, כעת אתם השותפים למימוש החזון העסקי שלי, ולצורך כך אבקש ממכם לעמוד ברף שלושת התנאים - אותם הצבתי לעצמי, אעמוד על כך שיושמו במלואם ואלו הם:

- שם החברה:** אתם אומרים ומזכירים את שם החברה בהיגוי הנכון עם הסבר קצר וממוקד על העסק. שם החברה חייב להיות מוטבע בכל פתק או אריזה שיוצאת מהמחסן, אנחנו לא עוד חברת משלוחים, **אנחנו חברת "נשר"!**
- שפה אירגונית:** להקפיד על שפת אנגלית מקצועית, ועל לשון מכובדת בין העובדים ללקוחות וגם בקרב העובדים - בינם לבין עצמם, לא לדבר בסלנג הרחוב, אלא בשפה מתורבתת ונקיה.

3. **לבוש אחיד:** כולם ללא יוצא מן הכלל הולכים דווקא עם מדי החברה שיובלטו עם הלוגו בצורת הנשר המעופף ויהיו ממותגים בצבעים כחול כתום, ובאותם צבעים נמתג גם את צי הרכבים, הניירת. אריזות המשלוחים וכו'.

כששאלו אותו העובדים "מה כל החזון הזה קשור אלינו, תן לכל אחד מאתנו משימות שעליו לעשות ונבצעו במיטב היעילות **כי הרי בתכלית אנו רוצים להתפרנס, ומה זה משנה לנו מה החזון?**"

שלום ענה להם בקצרה, "אתם בוודאי יודעים שעבודה הוא דבר קשה וקל, קשה למי שלא מבין למה ומדוע הוא צריך להתאמץ לעשות את זה, (כן, גם כשהוא יודע שהוא צריך פרנסה זה לא מספיק), **אבל הוא קל למי שיודע מה החזון והמטרות של החברה אליה הוא משתייך**, כי הוא נהיה שותף פעיל בהפעלת והגשמת החזון, ולכן קל לו לבצע כל אשר יתבקש שזה גם טובה עבורו בגלל שבמקרה הוא גם מתפרנס ממנה". עד כאן", סיים שלום ונפרד מהם לשלום.

לצערנו, אנו רואים ושומעים מעשים שבכל יום, הורים מבכים על נפילות רוחניות של בניהם שמדובר גם על דברים שלכאורה לא כל כך קשה לעמוד בהם, אולם משום מה נראה לנו **שהצעירים של היום לא מספיק חזקים בשביל לעמוד בהם**, והם בצדק שואלים **למה?** אותו הדבר לפעמים גם רואים בבנות ישראל שענין הלבוש והצניעות מידרדר והולך, ובנות מבתים טובים ל"ע לא עומדים בפיתוי הרחוב. בשני המקרים עומדים ההורים בחוסר אונים, למול תופעות אלו ואינם יודעים מה לעשות, כי הם גם שמים לב שככל שהם אומרים ומעירים זה עובד הפוך על הפוך, הנתק גדל והולך והפערים רק מתעצמים ומתרחבים, הם פוכרים את ידיהם בייאוש ושואלים **למה? למה זה קורה לנו?**

הוכחה שהוא אוהבו.

כן הדבר כלפי חינוך הילדים שאם הוא חושך שבטו דקאי על מי שבנו כבר חטא ועשה דבר עבירה שעל האב לייסרו בשבט, ואם חוסך שבטו הריהו בגדר שונא בנו, שעלול להוסיף חטא על פשע. אמנם גם אם לא יחסך שבטו עדיין אינו מוגדר כאוהבו, רק שאינו שונאו, ואימתי נקרא אוהבו? ע"ז אמר 'אוהבו שחרו מוסר' שאינו מסתפק במניעת הרע, אלא אומר לו דברי מוסר שמכוונו בדרכי נועם בערכי התורה והמוסר להבינו ולהחכימו בטעמי התורה והחוקים, וכן מחדיר בו את האשר בחר בנו מכל עם ולשון' במה זכינו שאנו שונים ומובדלים מהם, שע"ז מכניס בו הגאווה היהודית שמחדיר בו רגש יידישקייט שמחלחל עמוק בתוך וורידיו לב החניך, ומשתרש בעצמותיו ואז גם בשעות הקשות כאשר חושך יכסוהו ויהיה יצריה תקיף ליה, יעלה ויבואו אותם ערכי מוסר ששמע משך חייו, דוגמת הכוכבים המאירים באפילה.

שמע בני מוסר אביו, מהו אותו מוסר? יש דברים שאין להם הוראות מפורשות בתורה, מה בדיוק מותר ומה כן אסור, וכתובים הם באופן כללי, ותלויים ועומדים ברגש וזהות היהודית שטמונה בכל לב יהודי, ועוברים בירושה מאב אל בן ובמסורת מדור אל דור, וע"י רגש היידישקייט שמושמעים ע"י ההורים משך השנים אשר מביעים באוזניהם בערגה וסילודין שהם ערכי יסודי הדת, אזי ילכו אותם לכל החיים גם בעת שיהיו במלחמת היצר ונסיונותיו בעתיד, וחלק מערכי היהדות הם החדרת ערך הבידול של העם היהודי ב'שם לשון מלבוש', שהוא אינו משהו חיצוני אלא מיסודי הדת, שמבדלת אותו מכל אומה ולשון שעליה נשמרו מכל משמר.

ידוע גם אמרתו של מרן מהרי"ד מבעלזא זיע"א שביאר לשון הבאים שכתבו בלשון הווה, לומר לך שכך חינוכם יעקב כשבאו למצרים שהם במצב של באים כל הזמן שלא ישתקעו שם וח"ו לא יתערבו בגויים, הרי שמה שהחזיק את בני"ג גם בשפל המדרגה היה ששמרו עצמם בגדרי הקדושה שהיו גדורים בעריות ונזהרו מלשון הרע שכל אלה היו מכוחו של יעקב אביהם שחינכם לזה.

ובזה נבוא לביאור הפסוק ואלה ה' מוסיף על עניין ראשון מה דחזינן בפרשת ויחי שאמר דברי מוסר ותוכחה לבניו, (שלכאורה נראה כדבר מופרך שלפני מותו משאיר טעם לפגם בדברי מוסר? ולדברנו למדנו שמוסר בא מצד האהבה, לא קשה ולא מידי) ואותו מוסר היא הנותנת שהיו במצב של הבאים וזה הסיבה ש'את יעקב איש וביתו באו' אם תרצה לידע האיך שמרו עצמם בגלות

הקשה שלא החליפו לבושם ולא שינו שמם ולשונם? בגלל שהביאו איתם מוסרו של יעקב וכמבואר בספח"ק שאת יעקב פירושו שכביכול חיו אתו יחד. וזהו אם כן הסבר דברי המדרש שהביא על ואלה שמות הפסוק ממשלי של 'חוסך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר' וזהו דבר והיפוכו, שאם רק אינו שונאו אזי ילקהו על החטא שעשה, אך להיפך אם אוהבו מקנה בו הנקודה הפנימית הקדושה והזהות היהודית שעומדת ומבצצת לו גם בגלות הדעת הקשה בכל, כהסבר רש"י שהשווהו לכוכבים. נמצא שהמדרש ודברי רש"י הכל הולך אל מקום אחד, שהוא הסוד שלא שינו שמם ולשונם ולבושם, וזהו ההוראה לנו לחינוך הטוב בדרך ישראל סבא שהוא את יעקב איש וביתו באו.

הרגש והשמחה של להיות חלק מהעם היהודי, ולא שעל כך אנחנו מוכנים לשלם את המחיר, אלא שזה לא מחיר אלא זה טוב לנו בזה. הקב"ה אינו מחפש דרכים יצירתיות להקשות על חיינו, אנחנו יודעים שהקב"ה הוא כולו טוב ואנחנו מאמינים שכל מה דעבד לטב עביד ולכן אנחנו עבדיו בשמחה ושומרים על הגחלת היהודית הזהות היהודית שמתבטאת בשמירה אדוקה על יחודו ומיתוגו של העם היהודי שהם בבת עיננו, הכוללת 3 מרכיבים אלו של שם לשון ומלבוש, שם לשון הם שני דברים שקשורים בפנימיות שלנו והמלבוש גם שייך לפנימיות אבל יותר באה לידי ביטוי כלפי חוץ. לא נתבייש בלבושנו המובדלת והייחודי דווקא לנו, על כך חונכנו מאז הקים יעקב אבינו את שבטי קה ועד ימינו אנו, ואותו אנו מצווים להעביר בשמחה לדור אחר דור, בזכות זה נזכה כולנו לדורות ישרים ומבורכים אמן.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (שמות א, א).

יש לדייק, למה פתח בשם ישראל וסיים בשם יעקב, ומה הוסיף במילים את יעקב איש וביתו באו?

והיה שם לגוי מלמד שהיו מצוינים שם, ובמדרש לקח טוב שהיו שונים בשמם לשונם ובמלבושם, וגם בהיותם בשפל המדרגה בעת שנפלו למ"ט שערי טומאה ועבדו ע"ז מכל מקום לא שינו שמם לשונם ולבושם, וראוי לשים לב על זה האיך הצליחו לשמור עליהם כשהיו שקועים בטומאה, מה גרם להם לשמור על סממנים אלו? מה היה נקודת חוזקם שגם בשפל המצב שמרו על גדרים וסייגים אלו?

הסבר העניין יבואר בס"ד (בעיבוד קל) ביסודות שנאמרו ע"ז כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א (דב"ק התשנ"ב) והם הבסיס למאמרנו.

איתא במדרש: 'הה"ד חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר' (משלי יג, כד). וצ"ב מהו הקשר בין המדרש ל'ואלה שמות? עוד צריך להבין שלכאורה אין הוא דבר והיפוכו, שהשבט מיועד להכאה ואילו מוסר כוונתו לתוכחה בדיבור, והיה לו לומר חושך שבטו שונא, ואוהבו מייסרו בשבט, או חושך מוסרו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר?

העניין יבואר בהקדמת הסבר פתיחת הפרשה ואלה שמות שהביא רש"י על זה 'להודיע שבחן שנמשלו לכוכבים וכו' וצ"ב מהו שבחן של ישראל שנמשלו לכוכבים? הנה ידוע ששם ישראל מורה על הדרגה הגבוהה ישראל נותריקון 'לי ראש' ואילו יעקב הוא עקב ושפלות המורה על מדרגה פחותה.

גם בעת שבני ישראל הם במצב של שפלות וירידה הוא רק מחמת

שהקדושה אינה נראית עליהם מבחון, אבל בפנימיותם נשאת הקדושה מוסרת ומוצפנת בלב פנימה, וכשהאדם נמצא בשפל המצב מבצבץ ועולה נקודה פנימית זו, ודבר זה רואים בחוש שבכל עת בזמני החשכות עלתה וגם ניצבה הנקודה היהודית הפנימית, (ראה ערך השואה וכו"ב) וזה הדמיון של ישראל לכוכבים שיזו אורם מבצבצים רק כשהחושך יכסה ארץ על אף שמאירים גם ביום, וזה שהביא רש"י שנמשלו לכוכבים כהסבר לפסוק ואלה שמות בני ישראל התחיל בשם ישראל לומר שכשהיו במדרגה העליונה מנאן וגם עכשיו כשבאו מצרימה קודם היותם במדרגת יעקב, חזר ומנאן להזכיר מהותם ופנימיותם הדומים לכוכבים, שפנימיותם היינו הקדושה הפנימית נראתה דווקא בחושך הגלות ששמרו על גדרים אלו.

ואם תשאל האיך מחדירים את הנקודה היהודית? ע"ז הביא המדרש 'חושך שבטו שונא בנו וגו' הסבר הדבר יוסבר במשל לאב הרואה את בנו הגדול רעב לפת לחם ואינו נותן לו - הריהו בגדר שונא בנו, אולם אם נותן לו לחם עדיין אי אפשר לקראו אוהבו כי יתכן שכל איש שיעמוד מן הצד ויראה איש רעב יחמול עליו ויגיש לו פת לחם, אבל אם ילמד אותו מקצוע לחיים שיוכל להרוויח פת לחמו ביושר הרי זה כבר

מהו רגש יהודי? ומה תועלתו?

מספרים על יהודי יקר שגר בפתח תקווה שנפטר והוא היה יהודי פלאי כי בעצם לא ידע צורת אות, לא שנה ולמד ועבר מסכת צרות בחייו שגולתה היתה השואה האיומה, בה איבד את הוריו וכל משפחתו ועם כל זה הוא היה הנחשון לכל דבר שבקדושה, הוא היה מהנושים והמעשים בכל מצווה. בימי השבעה נתגלה הסוד. וכך סיפרו הילדים מה שהם שמעו מאביהם: כשהיה הסלקציה בשואה - בעת שהפרידו את הבנים מהאבות, ליווה אותו אביו ואמר לו כמה וכמה פעמים, געדענק, "א סאיז גוט צו זיין א יוד" (זכור! שטוב להיות יהודי) וכך כשכבר עלו לקרון הרכבת רץ אחריו אביו שוב, והזכיר לו "געדענק, א סאיז גוט צו זיין א יוד" הוא זוכר איך שאבא שלו מעד תוך כדי ריצה וגם כשהוא נפל הוא זכר להזכיר לו פעם נוספת "געדענק, א סאיז גוט צו זיין א יוד".

היהודי הנ"ל איבד את אביו הגשמי אך נשמת חייו הרוחני של אביו לא משה ממנו לרגע, ועל אף שהוא עצמו לא היה בר אוריין זכה ליוצ"ח בנים ת"ח ונכדים ההולכים בדרך המסורה.

ועפ"ז נפרש בדרך רמז על מה דאיתא יעקב אבינו לא מת, ומקשים וכי לא חנטו אותו? אלא יבואר ע"פ מ"ש כי חלק ה' עמו - יעקב חבל נחלתו, מדוע הזכיר יעקב דייקא? והתירוץ: שדבר זה מצינו ביתר שאת אצל יעקב שהצליח בחינוך בניו שהייתה מיטתו שלימה שהכתוב העידו ויבוא יעקב שלם וכתבו ע"ז הספה"ק ש"ס בנוטריקון שם לשון מלבוש, חינוך הוא הדבר שמקשר אותנו בחבל אל הדורות הקודמים, ומיעקב אנו למדים יסודות החינוך והמוסר שהעביר לבניו ומזה נבנה כלל ישראל לשבטינו, לכן יחסו אחר יעקב לומר לך אימתי חלק ה' עמו? כשהיא יעקב חבל נחלתו. ולכן אחר שבניו הולכין בדרכיו א"כ בוודאי שיעקב אבינו לא מת.

העלון יו"ל בחסות

קופירייטינג פרוסום גרפיקה תקשורת טקסט - דוגמת קול

ייתן להזמין גם קופירייטינג - רעיונות וכתיבה שיווקית בלבד

אהרן רכניצב לתאום פגישה 057-310-7200

טלפון: 073-73-70-930 פקס: 073-73-70-940

קדושת אהרן 12 ירושלים. דוא"ל: copywriting@gmail.com

הר"ר יודא לייב גראסט הי"ו לרגל הכנס בנו אברהם שמואל נ"ו בבריתו שאע"ה בסד"ט

העלון הודפס בנדבת לבם:

הרה"ג ישעי' וינד שליט"א לרגל אירוסיתו בתו במז"ט ובשעט"מ

הרה"ג שלמה הערצוג שליט"א לרגל נישואיו בתו במז"ט ובשעט"מ